

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, na pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina na Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležnike „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrate za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nexaprite reklamacije so poštnine proste.

Še par besed o novih šolskih počitnicah.*

Dopis iz učiteljskih krogov; priobčil Anton Kosi v Srebišču.

Res je, da nobena šolska novotarija ni povzročila pri stariših in pri kmečkem ljudstvu sploh toliko razburjenosti kakor preložitve šolskih počitnic iz jesenskega na poletni čas. O tem pričajo mnogoštevilni dopisi našim časnikom, zlasti „Slov. Gosp.“, katerih urednik gotovo niti polovico ni priobčil.

„Slov. Gosp.“ je v svoji zadnji številki izjavil, da stoji kot kmečki list v tem oziru na strani kmetov, kar je tudi popolnoma prav. Iz det. štev. „Slov. Gosp.“ pa je tudi razvidno, da se nekateri stariši jeze radi novih šolskih počitnic na učitelje, češ, da so oni vzrok tej novi naredbi. „Slov. Gosp.“ sicer v tej zadevi zagovarja učiteljstvo, a vkljub temu mislim ne bode odveč, ako tudi jaz kot učitelj v tej točki izpregovorim v cenj. Vašem listu nekoliko besed. Pri vsem moram pritegniti mnenju g. urednika (oz. dot. člankarja), da pri nastavljanju novih počitnic učitelji — dasi se je iste vprašalo za mnenje — nikakor niso bili odločilni.

Dotična točka novega šolskega in učnega reda pravi sicer med drugim, da ima sklepati o tem, kedaj se naj šolsko leto in glavne počitnice prične, po zaslišanju krajnega šolskega sveta in učiteljskega zbora (t. j. učiteljsva dot. kraja) ter upoštevajoč krajne in gospodarstvene razmere okrajni šolski svet, toda, kar se tiče mnenja učiteljsva, se isto — kakor nas izkušnje uče — navadno le tedaj upošteva, kadar so gospodje že sami v istem smislu kaj ukrenili, o katerem so uverjeni, da je tudi učiteljstvu po godu.

* Da se nam ne bo mogla očitati pristranost, priobčujemo tudi ta zelo trezno pisan članek, čeprav vstrajamo na svojem že v zadnji številki označenem kmečkem stališču.

S tem pa sem že tudi označil dejstvo, da je večina učiteljsva za nove šolske počitnice. In zakaj tako? Morebiti za to, ker je učiteljstvo proti kmetu? Kdor bi si upal trditi, da je učitelj, ki živi, čuti in trpi s prostim ljudstvom, ki opazuje njegovo dejanje in nehanje, ki pozna njegove potrebe, njegove skeleče rane — kdor bi si torej upal trditi, da je narodni učitelj proti ljudstvu, proti kmetu, ta je ali hadobnež ali pa ne pozna razmerja, ki vlada med pretežno večino (izjeme so povsod!) našega učiteljsva in priprostega ljudstva. Da pa se je velika večina učiteljsva izrekla bodisi uradnim potom, bodisi v zasebnem razgovoru za poletne in ne za jesenske počitnice, vzrok tiči v dejstvu, ker je učiteljstvu že leta in leta uvidevalo, da se v poletni vročini, kakršna vlada pri nas v mesecih julij in avgust (prva polovica) v prenapoljenih razredih z otroki pri najboljši volji in največjem naporu učiteljevem ne da skoraj nič doseči.

Seveda se zdi tebi, cenj. bralec kmečkega stana, ki se moraš žgati pri težkem delu na polju po cele dneve, seveda se ti zdi čudno, da bi bila v šoli, kjer je po tvojem mnenju lepa senca, večja vročina, nego pa zunaj na planem pod žarki pekočega solca. A ko bi stopil kedaj v šolski razred, kjer sedi kakih 80—100, časih še več otrok tesno drug poleg drugega, kjer se solčni žarki morda ravno z vso močjo upirajo v šolska okna, kjer teče po otrokih znoj kar curkoma, da ti ne morejo prijeti v roke nobenega zvezka, da ga ne bi umazali, kjer se razni zli duhovi cele fare snidejo ter se bore za prvenstvo, češ, kdo je močnejši, kjer ti zdaj ta, zdaj oni otrok zaspi (jaz ga pustim mirno spati, z njim itak ničesar ne opravi), kjer, no kaj bom pravil dalje. Ko bi torej stopil v tak razred, gotovo bi moral izprevideti, da je v takih okolščinah ves učiteljev pouk, ves njegov trud brezuspešen in da si po vsej pravici želi dobe, ko bi mogel zopet s svežim svojim duhom vzbujati duševne moči mladine, ki so mu jo izročili v odgojo in pouk stariši. Ako se je torej izreklo učiteljstvo za poletne

počitnice, je storilo to iz tega vzroka, ker bi rado delovalo v ugodnejših razmerah, ker bi rado z otroki doseglo več, kakor je bilo to dosedaj spričo ravno kar navedenih zaprek doseči mogoče.

Iz tega stališča mora biti po mojem mnenju vsak učitelj za poletne počitnice. Seveda ima kakor vsaka, tako tudi ta stvar še svojo senčno stran, in to je tista stran, ki jo naglašajo stariši, to je stran, ki jo naglašajo kmečko ljudstvo. Pisec teh vrstic ni samo učitelj, marveč tudi posestnik ali če hočete v širjem pomenu besede kmet. V prvi vrsti je seveda učitelj, in zato se je tudi v tem smislu izrekel za počitnice, ko so ga vprašali v tej stvari za mnenje, dasi je že takrat izprevidel in vsak dan bolj uvideva, kako zelo bode zanemarjal jeseni, ko bode zopet šolski pouk, svoje kmečke dolžnosti.

Za jelo je povsod dovolj ljudi, a za delo pa vedno premalo. To živo čutimo, zato si skušamo pomagati z mladim naraščanjem — z otroki, a ti so nam za sedaj, vsaj za letos odvzeti, za kaj malo upanja je, da bi hotel deželni šolski svet počitnice podaljšati. Točke, na katero bi se mogel deželni šolski svet pri tem privoljenju v podaljšanje glavnih šolskih počitnic opirati, ne najdem v novem šolskem in učnem redu nikjer. Odstavek III § 53 sicer pravi, da mora deželna šolska oblast podaljšanje glavnih počitnic za eno leto dovoliti, a le v izvenrednih slučajih, kakoršno je n. pr. zidanje šolskega poslopja i. t. d.

Kar je prej mogoče in kar je v § 60 šolskega in učnega reda dovoljeno, je uvedba nerazdeljenega predpoldanskega pouka tako, da bi bil v času, ko je največ dela, recimo od 16. septembra do 1. novembra samo predpoldanski pouk. V tem oziru se nekateri krajni šolski sveti oziroma občine pri okrajni šolski oblasti že glase. Bode li kaj pomagalo ali ne, o tem nas pouči bodočnost. Bolje nekaj, kakor pa nič. Za danes dovolj. Hotel sem samo pojasniti stališče, katero zavzema glede glavnih počitnic večina ljudskega učiteljsva. Morda se pri-
lično še oglasm.

LISTEK.

Ne kradi!

(Resnična dogodba. J. K. Tyl.)

Sedeč pri gorki peči ne obsojaj takoj kruto človeka, o katerem zveš, da je storil kaj nepravilnega ali nepoštenega. Kdo ve, kaj bi storil ti, če bi ti krulil lačni želodec in ti mraz pretresal sestrane kosti. Pri bogato obloženi mizi, sredi vsega izobilja je lahko zgrazati se nad vsem slabim, toda na goli slami, v bedi in revščini je pogosto težko ostati poštenemu. To je resnica, ki jo ne bo nikdo tajil, komur je Bog dal zdravo pamet, a vendar je v javnem življenju čisto popolnoma tuja. Iz sledeče resnične prigodbe spoznaš, dragi bralec, iz kako malenkostnega vzroka postane kdo, skoraj zoper svojo voljo, nepoštenjak.

Pavel Novotni se je rodil v majhnem trgu. Oče je bil zidar, ki je preživel svojo ženo in štiri otroke revno a pošteno. Žena je bila dobra perica in s tem je prislužila marsikak krajcar. Starejša dva sina sta se šla učiti očetovega rokodelstva, hčer je šla služiti in tako je ostal doma edini Pavel. Mati ga je imela silno rada, a ga ni razvajala s preveliko slepo ljubeznijo, kot se to pogosto zgodi.

Ko je dorasel, ni kazal nikakega veselja do zidarskega dela. Delati vedno na visokem zidarskem odru, ob solcu in dežju, od jutra do večera, to se mu je zdelo težko in nevarno.

„Ti,“ rekla je nekoč Pavlova mati svojemu

možu, „Pavel ne bo zidar, treba ga bo dati učiti kakega drugega rokodelstva.“

„Najbolj pripraven bi bil za krojača. Za iglo je kakor rojen, toda nobenega znanca nimam med krojači, ki bi mu ga zaupal. Če bi hotel biti čevljar, bi bilo drugače, dal bi ga svojemu prijatelju v Ljubljano za učenca.“

„V Ljubljano?“ ponavljala je mati počasi, in videlo se ji je, da ji to ne ugaja posebno.

„No, nič se ne ustraši tega, saj vedno ga vendar ne moreš imeti pri sebi. Čevljar Loboda je moj prijatelj in prepričan sem, da se fantu pri njem ne bo godilo slabo. Ko sem bil minulo zimo pri njem, mi je tudi sam nekoliko namignil, da bi ga sprejel in izučil, seveda zastonj, ker sva prijatelja.“

Mati se temu ni mogla ustavljati in Novotni je pisal prijatelju Lobodi, s katerim sta bila skupaj pri vojaki, če more sprejeti Pavla za čevljarskega učenca.

Loboda je odpisal, da naj Pavel le kmalu pride. Mati je torej pričela pripravljati vse potrebno za odhod. Iz belega domačega platna mu je naredila par srajc in iz očetove, seveda že nekoliko ponošene suknje, mu je krojač naredil obleko.

Pavel še ni bil star 11 let, ko je odšel v Ljubljano. Mati je stisnila sosedovemu hlapcu desetico, da ga je vzel na voz, ko je šel v mesto po moko. Raznovrstne misli so rojile Pavlu po glavi, ko je drdral voz proti mestu, o katerem je že slišal mnogo lepega. Vesel je bil, da bo vso to miselno krasoto zdaj lahko natančno ogledal, a tesno mu je bilo pri srcu, ko se je spomnil domačega kraja

in zlasti matere, ki se je s solznimi očmi ločila od njega.

Voz je obstal pri mitnici in hlapec je Pavlu natanko pokazal in popisal pot, po kateri mora iti, da bo prišel do čevljarja Lobode. Vendar je našel Pavel svoje bodoče prebivališče šele po dolgem iskanju in povpraševanju.

Prispel je srečno pred hišo, kjer je bila nad vrati tabla z velikim čevljem in napisom: Ivan Loboda, čevljar. Zraven je bila še neka spaka, ki je pa Pavel ni znal brati, menda je bilo nemško.

Pavel je stopil v vežo in tam našel nad nekimi vrati enak napis, samo v manjši obliki. Plašno je potrkal, in ko se je znotraj oglasil debel glas: notri, je počasi prestopil prag in obstal znotraj pri vratih. Ko ga je mojster vprašal, kaj bi rad, mu je podal pismo, ki mu ga je oče izročil pri odhodu.

Ko je Loboda prebral pismo, se mu je zjasnilo obličje in tudi glas je postal bolj prijazen.

„Ti si torej Pavel Novotni? Veseli me, da si tako kmalu prišel. Le pogumno bližje, od zdaj bo tvoje mesto tu v sobi, ne v kotu pri vratih.“

„Vidiš, Barba“, dejal je svoji ženi, ki je sedela pri mizi in pestovala majhno dete, „to je naš novi učenec. Prinesi mu kaj za ugrizniti, vem da je lačen, ker pot je bila dolga.“

Prijazne mojstrove besede so Pavlu zelo dobro storile, a njegova žena se mu je zdela precej odurna. Bila je sicer še precej mlada, a na obrazu ni bilo sledu o prijaznosti in ljubeznjivosti, ki jo je opazal Pavel doma na materinem obrazu.